

VICENT ANDRÉS ESTELLÉS, GENI I FIGURA

No hi havia a València un poeta com Estellés

Vicent Andrés Estellés (Burjassot, 1924), un poeta «d'una eloqüència que fa feredat», segons Joan Fuster. Acaba de superar una commoció física important que el manté convalescent, mentre espera l'edició de l'últim volum de les obres completes i un gran homenatge en la nit dels Premis Octubre.

M. Alberola

Senyor Estellés, acaba de passar un període molt dur, ¿no?

—He passat una època molt amarga. Molt amarga. Jo era una persona que tenia molta memòria, i he patit un lapsus que m'ha arribat a tal extrem, que vaig oblidar per complet haver escrit mai cap llibre. Em parlaven de mi com a poeta i no en tenia ni puta idea. Em vaig oblidar de firmar. Ací a casa va venir el notari, perquè jo havia de delegar en la meua dona tot, i no em recordava de la meua firma. M'oblida per complet de la meua persona. I sé que per l'hospital va passar molta gent a veure'm, molts amics i familiars, i no els recordava. No tenia noció d'haver-los vist mai.

—*Psicològicament, haurà sigut un colp molt contundent...*

—Duríssim. Ara vaig recomponent, a poc a poc, els meus records. Tal com vaja recordant-me'n, aniré contant-te.

—*¿Què ha tingut? ¿Una embòlia?*

—Una pujada de tensió que m'ha tirat al cervell. Ho tinc catalogat com un infart de miocardi.

—*¿Fa recuperació?*

—Sí, d'ací uns dies me'n vaig al terminalisme de Benicàssim. Allí es fa molta gimnàstica.

—*¿Allí no va estar l'actor aquell... Mario Cabré?*

—¡Mario Cabré! El fill de puta aquell, sí. A mi m'assistia una infermera que el va tenir en sa casa. Estava molt cregut de si mateix.

—*Ho portava la professió.*

—La professió de torero. Torero català.

—*A banda de gimnàstica, ¿fa versos?*

—Ara em publicaran el volum número 10 de les obres completes, que tanca ja el cicle. I encara que són co-

ses velles, majoritàriament, n'hi ha unes quantes de noves. I també van a publicar, per fi, *El Mural del País Valencià*. Ho trau la Conselleria de Cultura. Seran tres o quatre volums.

—*Concretament, ¿què havia passat amb El Mural?*

—És una cosa molt misteriosa inclús per a mi.

—*¿És cert que Manuel Broseta va bloquejar l'edició?*

—Broseta estava pel mig. La Caixa d'Estalvis de València havia de donar-me, en teoria, l'equivalent a un milió de pessetes. Una quantitat insuficient per a la magnitud d'*El Mural*, que en valia tres o quatre, de milions. Però La Caixa només va arribar a donar-me 500.000 pessetes, amb les quals em vaig comprar l'apartament en El Perelló.

—*¿I per què no va anar als tribunals?*

—Perquè judicis, com menys, millor. Em van enganyar en certa manera. La Caixa es proposava publicar-ho, però volia intervenir en la qüestió idiomàtica: volia llevar totes les paraules que no foren valencianes. Això la Conselleria ho ha obviat. I m'ha donat una beca de dos milions de pessetes, que se n'aniran en el reajustament del text, les col·laboracions i els comentaris que faran uns amics sobre l'obra. És un llibre del qual, pràcticament no he rebut ni l'equivalent a... ¿què et diria? Ni a un llibret de falla. D'un llibret de falla, que jo n'he fet, he tret més.

—*¿És cert que vostè els primers versos, els va fer per a un llibret de falla?*

—Sí, la falla del carrer del Salvador, on vivia Xavier Casp. Va venir un dia un faller i m'ho va proposar i li vaig dir que sí. La falla era el monument al moniato.

—*¿Quina edat tenia vostè, aproximadament?*

—Quinze o setze anys. I ja feia versos en valencià. En ma casa no n'eren

partidaris: fer versos en valencià era una cosa indecorosa i menor.

—*¿Vostè, per la llengua, es va cantar espontàniament o com va anar?*

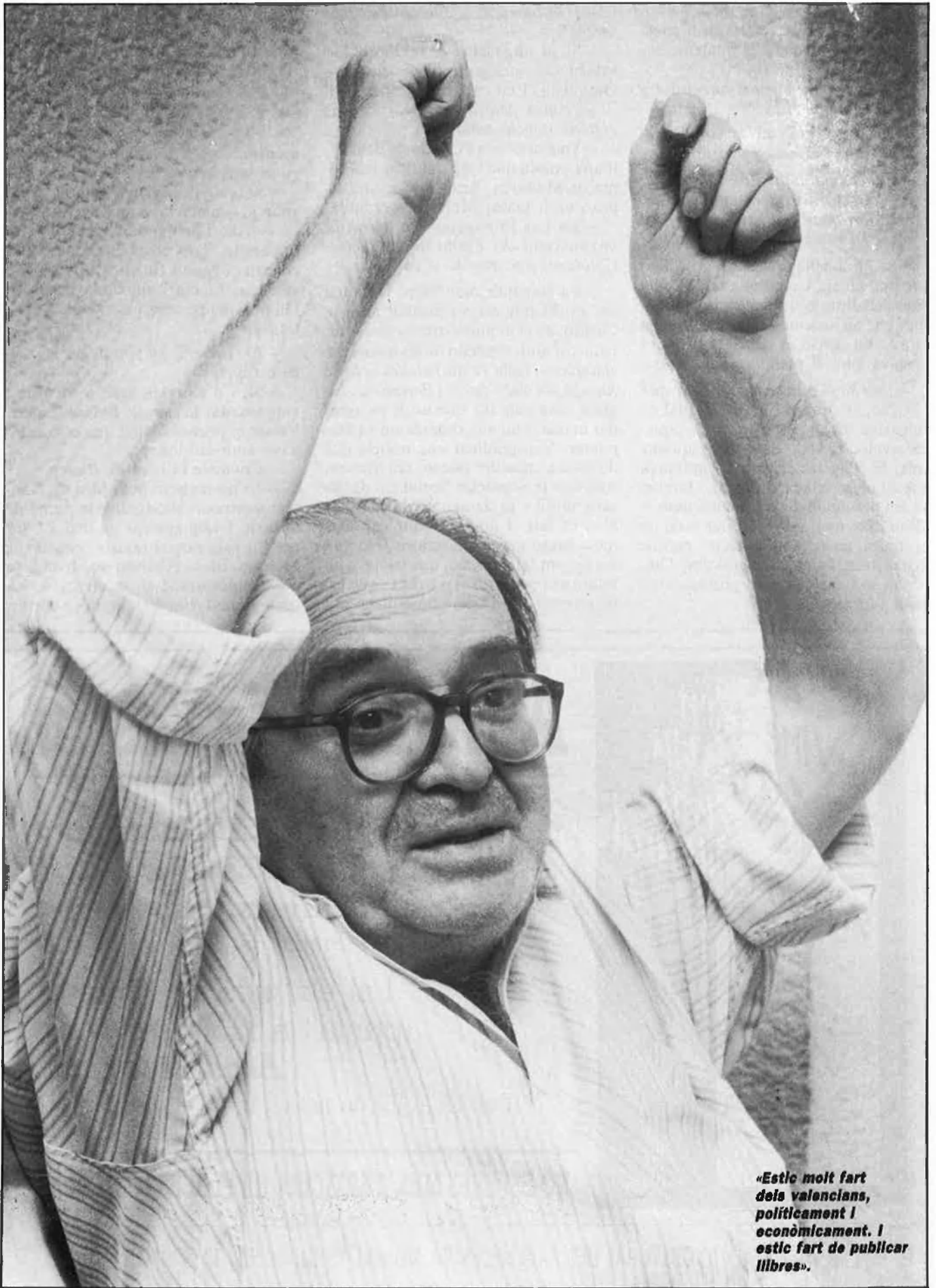
—Espontàniament. Tenia un veí que va influir molt en mi. Un veí que no creia en Déu ni coses d'aquestes, i tenia una biblioteca fabulosa. Jo, abans de conèixer l'obra de Teodor Llorente, ja coneixia la de Carles Riba i la de Verdager. No m'agradava Riba: era molt fred i molt impersonal. Ara, en canvi, m'encisa.

—*La seua incorporació al periodisme va ser pura xamba, ¿no és cert?*

—Sí, un dia l'encarregat de les oficines on jo treballava em va enviar a portar un paquet de xocolata al director de *Jornada*. I jo vaig aprofitar per dir-li si em publicaria uns versos en el seu diari. Li'ls vaig ensenyar. Estaven dedicats a aquella actriu de teatre, ballarina, que li deien Mari Paz i estava molt bona. Tenia unes cuixes impressionants. I el tio ho va llegir i va dir que estaven molt bé, però que no publicaven versos. Ara: si li portava alguna altra cosa, m'ho publicava i, a més, m'ho pagava. L'endemà mateix vaig tornar al diari i vaig portar un article sobre el novel·lista noruec Knut Hamsun. I me'l van publicar. A partir d'aquell moment vaig entrar a l'escola de periodisme, sense tenir el batxillerat.

—*¿I com va a passar a dedicar-s'hi d'una manera més professional?*

—Allí mateix em van oferir la possibilitat de fer de periodista. I com que no en tenia experiència, van escriure al delegat nacional de premsa, explicant-li que jo prometia molt però que per falta de mitjans no podia estudiar. I en el 43 vaig entrar a l'escola de periodisme. Vaig fer les pràctiques, sense cobrar un cèntim, en el *Levante*, i l'any 49 vaig passar a *Las Provincias*, que era l'aspiració de ma mare. Ma mare sempre

**«Estic molt fart
deis valencians,
políticament i
econòmicament. I
estic fart de publicar
llibres».**

em deia: sigues redactor de *Las Provincias*, que és l'únic diari que té prestigi. No sabia ma mare el final que tindria jo en aquell diari.

—En aquell moment el director era Martí Domínguez.

—Sí, ell es portà amb mi com un cavaller. Va ser el meu padrí de boda.

—En canvi, amb José Ombuena, l'altre director, no li va anar tan bé. ¿És veritat que l'obligava diàriament a posar en vers un tema d'actualitat?

—Sí, Ombuena, que és un gran això que tots saben. Com tenia tanta fama de castellanista volia congraciarse amb el públic introduint una secció fixa en català. La secció es deia «Bon dia» i firmava amb el pseudònim de Roc.

—¿No ha pensat mai a reeditar-ho?

—No, no, és una obra de la qual no vull saber res. A pesar de tot, en aquella secció, li vaig clavar uns quants gols. Hi vaig fer elogis de Catalunya que ell no hauria tolerat mai. Ombuena em perseguia de tal manera amb el «Bon dia» que, estant jo ingressat en la clínica, enviava un redactor perquè jo li dictara. La meua relació amb Ombuena era molt tensa, professionalment i ideològicament.

—¿Ombuena és el Suetoni dels seus versos?

—Sí, el vaig traure en un llibre. Ho sabien tots, menys ell, que Suetoni era Ombuena. I ell callava i no deia res.

—¿I amb María Consuelo Reyna? ¿Quina relació tenia?

—Vaig arribar a l'extrem de dedicar-li una poesia que vaig publicar en Palma de Mallorca. Era, també, una relació molt tensa. Molt desagradable.

—¿A Las Provincias van aprofitar la concessió del Premi de les Lletres Catalanes per tirar-lo al carrer?

—Va coincidir moltíssim. Un amic em va dir que estava parlant amb la Chelito, en el moment que va entrar un redactor amb el teletip de les meues declaracions, i ella va dir *Estellés se la ha jugado por decir esto en Barcelona*. Alguna cosa vaig dir que no li va agradar massa. I un mes després em va despatxar. Van publicar una notícia que donava a entendre que no em tiraven, sinó que la Seguretat Social em declarava inútil i jo demanava la baixa. I això és fals. I no vaig tenir cap avís més. Sense més explicacions. No van fer ni com feia Franco, que enviava un motorista per a dir-li a Fraga que estava cessat. En l'operació estaven im-

plicats els redactors en cap del diari, un dels quals hi treballa encara per paciència meua. Jo he eixit molt barat al diari: em van despatxar sense donar-me una pesseta. I en ma casa l'únic jornal que entrava era el del diari.

—El periodisme, a banda d'aquestes penalitats, li haurà proporcionat alguna satisfacció, ¿no?

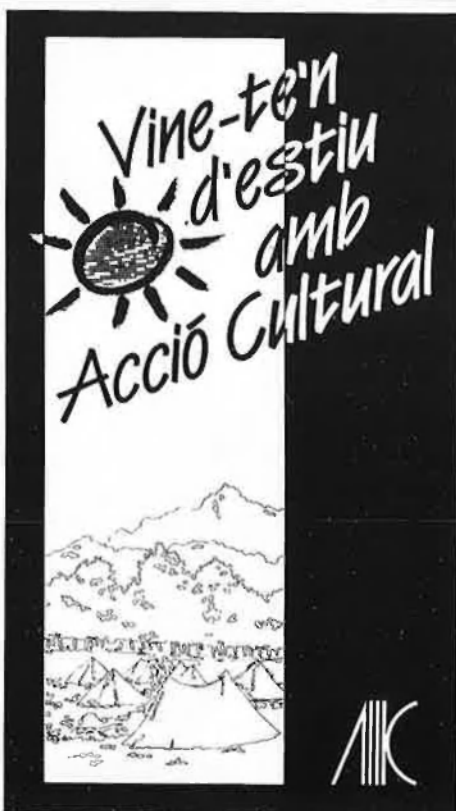
—Sí, i vaig poder viatjar molt. Vaig anar a Alemanya, amb els floristes, però el diari no em donava ni una puta pesseta. Tots els viatges que he fet els han pagat els floristes, els coeters, etcètera. El diari em donava permís sempre que portara uns quants reportatges.

—Els coeters, ¿li van pagar el viatge a Cannes?

—Sí, i d'allí vaig anar a Menton i vaig assaltar la casa de Blasco Ibáñez. Va ser el primer castell que es combinava amb música.

—Comente'm això de Blasco.

—Jo no tenia ni puta idea de francès: *monsieur, monsieur* i la punta de la fava. I vaig agarrar un taxi a Cannes i li vaig dir, al taxista: *monsieur, Menton, Blasco Ibáñez, un novel·lista molt important*. I ell va dir: *¡Ah, Visente Blasco Ibáñez!* I m'hi va portar.

Aprofita't de l'estiu

T'esperem a la **XXI Universitat Catalana d'Estiu**, o bé a la **Universitat de Joves**.

(Prada, del 16 al 27 d'agost).

I si ets més aventurer...
apunta't a l'**Excursió als Alps Eslovens**.

(Del 15 al 29 de juliol i de l'1 al 14 d'agost).

NO ESPERES MÉS. PARTICIPA-HI. PLACES LIMITADES.

Més informació: ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ. Moratín, 15, 8a. Tel. 351 17 27. 46002 València

Arribem a Menton i para en una avinguda. I diu: *¡Regardez: Vicente Blasco Ibáñez!* I, efectivament, era una avinguda que es deia Vicente Blasco Ibáñez, però no sa casa. I fent voltes per Menton vaig veure un edifici i dic: *¡Fontana Rosa!* Vaig tocar el timbre i no n'eixia ningú. I una dona em va dir que Sigfrido Blasco Ibáñez, el fill, estava a Niça i no tornaria.

I vaig botar la paret de l'hort. I hi havia tal capa de porqueria, que vaig caure i no em vaig fer gens de mal. I tenia ganes d'orinar, em vaig traure la fava i, mentre orinava, vaig veure l'estàtua de Víctor Hugo, la de Balzac, la de Shakespeare, el racó on es van fotografiar Blasco i Rodolfo Valentino...

—*Una operació molt il·lustre.*

—Molt a gust. Molt a gust. I l'ori ressonava d'una manera estranya. Vaig apartar les fulles de terra i sota la porqueria hi havia un Renault soterrat. Després, vaig recórrer tota la casa. Hi hagué un moment que vaig tenir por, un pànic físic, perquè tot s'estava afonant. I vaig fer una crònica: «Jo he asaltado la casa de Blasco Ibáñez», d'una pàgina sencera. I l'any següent vaig tornar a Cannes, vaig tornar a agarrar un taxi i vaig anar a Menton. Vaig tornar a tocar la porta. Vaig tornar a botar la paret.

—*I va tornar a pixar.*

—No, aquesta volta no.

—*Pensava que havia fet com Jaume Roig.*

—Com Jaume Roig a Benimàmet, que va pixar i va caure dins el riu. I va morir d'una cabotada. Jo hauria caigut dins el Renault.

—*Senyor Estellés, ¿vostè se sent maltractat?*

—La gent pensa que jo tinc milions per a parar un tren. I no tinc una puta pesseta. Si ara vaig a la clínica de Benicàssim, és gràcies a la Seguretat Social.

—*Hi ha gent que pensa que vostè és el poeta oficial...*

—Que pensen com vulguen: sóc un mort de fam. No un mort de fam literalment, però un mort de gana.

—*¿Vostè no va arribar a militar en el PSOE?*

—Això no és cert. També han dit que jo era comunista. I de dretes. El fet ben cert és que he tingut ofertes des de l'esquerra i des de la dreta.

—*Està més sol·licitat que Leopoldo Ortiz.*

—Ací tinc un llibre dedicat per Fraga. El mateix dia que van matar Puig Antich vaig estar sopant amb Fraga, a Londres. I des d'aquell moment que no vull saber res d'ell.

«Sóc tan marxista que no milite en cap partit».

—*Explique'm les ofertes.*

—N'he tingut del CDS, però ideològicament em mantinc en Virgo, com Vicenteta. Jo sóc marxista, però sóc tan marxista que no milite en cap partit. Els partits d'avui em fan ois.

—*¿Com ha vist la transició política valenciana?*

—Com a espectacle, bastant divertit, però, algunes vegades, monòton.

—*¿És com vostè s'esperava?*

—Ni de bon tros. Jo tinc el record d'uns militants del PSOE que ploraven a llàgrima viva pels pactes que es van fer en l'Estatut de Benicàssim. Em va impressionar moltíssim, perquè quan un home plora t'has de llevar el barret. Jo vaig militar en un cert moment, i tu no anaves desencaminat, en el PSPV, en l'època d'Albinyana, abans de fusionar-se amb el PSOE. Ara només milite en Comissions Obreres.

—*¿Vostè, per què va trencar amb Xavier Casp?*

—Per enveja de Casp, fonamentalment. És un personatge molt envejós. Encara espere una reacció d'ell de quan vaig quedar finalista en els premis de l'Óssa Menor, fa moltíssims anys. En una ocasió, que havíem de llegir versos ell i jo, se m'acosta i em diu: «tinc un problema, Vicent. L'ordenació, perquè si vaig jo primer pareixeré la telonera». I jo li vaig dir que no es preocupara, que eixiria jo primer i en paus.

—*Una altra cosa: ¿com va arribar Francisco Domingo, el fundador de l'entitat anticatalanista Valencia 2.000, a ser padri de la seua filla?*

—Padri renegat. La meua filla va dir

un dia: no vull el padri que tinc. És un tio que es posava molt pesat. En vida de Martí Domínguez venia tots els dies al diari i portava un conte, que no sempre li publicaven. I venia a ma casa moltes nits. Hi va venir quan va nàixer la meua filla i la va agarrar al braç, i la xiqueta s'havia cagat i li va embrutar la mà. Un mes després hi va tornar i la xiqueta havia mort. I va enviar un ram de flors per al seu enterrament. Aquell gest va ser tan delicat que li estava molt agraït, i vam decidir fer-lo padri quan va nàixer l'altra xiqueta. Però ja se li veia venir el seu *valencianisme*. A mi els valencians m'han fotut molt. Per davant i per darrere. M'han donat pel cul.

—*Detalle'm això.*

—Estic molt fart dels valencians, políticament i econòmicament. I estic fart de publicar llibres. Em trobe cansat.

—*Una última qüestió i el deixes tranquil. ¿Per què Raimon no li ha musicat mai cap vers?*

—Probablement per antipatia mútua. Em cau gros. Una nit, a Barcelona, em va dir que ell podria musicar alguna cosa meua, però que hauria de ser no com les coses que fa Ovidi Montllor, sinó millor. I com que jo a Ovidi li estic molt agraït, des d'aquella nit Raimon, per a mi, és un zero a l'esquerra. Em va dir que ja es pensaria quin poema i m'ho diria, marcant-se un farol. Aquella mateixa nit va atacar duríssimament Ovidi, davant de Pere Quart i de mi. Va dir que Ovidi Montllor no sabia recitar. □